

Mgr Magdalena Zawacka

Ku aktywności twórczej dziecka - Jakie kategorie w rozwoju umysłowym prowadzą do twórczych działań.

Proces edukacyjny polega na rozwijaniu aktywności twórczej dziecka. Pojęcie aktywności twórczej związane jest z myśleniem, które denotuje poznawcze lub umysłowe operowanie ideami, obrazami, symbolami, słowami, wspomnieniami, pojęciami, spostrzeżeniami, przekonaniem i intencjami.

Idee przybierają postać koncepcji i pomysłów czy wyobrażeń dotyczących cech danego wytworu. Wyobrażenia te mogą mieć również charakter pragmatyczny, które stają się celem w działalności praktycznej.

Wyobrażenia biorą się z zapamiętanej uprzednio rzeczywistości w postaci obrazów.

Dziecko spostrzega przedmiot, analizuje jego cechy a następnie syntetyzuje cechy spostrzeżonego przedmiotu, tak aby stworzyły one jego jednolity obraz.

W procesie spostrzegania przebiega analiza i synteza danego przedmiotu. W wyniku tego procesu powstają świadome obrazy spostrzeganych przedmiotów. Istnieje spostrzeganie słuchowe, gdzie dziecko zapamiętuje usłyszane słowo oraz spostrzeganie wzrokowe, gdzie dziecko zapamiętuje przedmiot i jego właściwości. W procesie tym bardzo ważna jest uwaga. Uważne słuchanie i spostrzeganie wytworu wymaga organizacji pracy. Obserwacja wymaga określania przedmiotu i celu. Dokładność spostrzeżeń zależy od tego ile analizatorów w nich uczestniczy. Spostrzeganie polega na umiejętności skupienia się na przedmiocie obserwowanym i zapamiętanie go. Zapamiętana rzeczywistość wyrażona zostaje w słowach czy

symbolach. Wcześniej spostrzegany przedmiot dziecko przedstawia za pomocą słów i symboli.

Symbole to znaki umowne, występujące zwykle w formie wizualnej. Pełnią funkcję zastępczą wobec przedmiotu, przywołując ów przedmiot na myśl. Symbole wyraża się za pomocą słów, czyli znaków językowych nazywając jednostkowy przedmiot. Posługiwanie się słowami i symbolami zależy w dużej mierze od indywidualnych właściwości uczniów.

Wspomnienia polegają na przypominaniu (np. przedmiotów spostrzeganych) i wyrażaniu wspominanych zjawisk, przedmiotów za pomocą słów. Przypominanie to wracanie myślą, do tego, co minęło, przywołanie na pamięć coś z przeszłości. W procesie edukacyjnym bardzo często występuje u dzieci wspomnianie miłych dla nich przeżyć.

Pojęcia to myślowe odzwierciedlanie całościowego ujęcia istotnych cech przedmiotów lub zjawisk.

Wszystkie czynności umysłowe uczniów odbywają się najpełniej w procesie edukacyjnym, w tym także kształtowanie pojęć.

Opanowanie pojęć przez dziecko odbywa się stopniowo. Na początku dziecko zapoznaje się z elementami zewnętrznymi przedmiotów a następnie poznaje ich głębsze cechy. Na koniec zaczyna rozumieć ich powstawanie i rozwój. Wraz z przyswajaniem pojęć rozwijają się u dzieci procesy myślowe oraz lepsze rozumowanie i dowodzenie.

W ciągu procesu edukacyjnego zasób pojęć u dziecka ciągle się zwiększa, prowadząc do powstawania systemów pojęć i bardziej złożonych. Dzięki temu dziecko uczy się śledzić własne procesy myślowe i nimi kierować.

Przekonania to zdania oparte na przeświadczeniu o prawdziwości lub fałszywości czegoś. Przeświadczenie to przybiera charakter poglądu lub opinii na określony temat. Dzieci często są przeświadczone o słuszności swojej decyzji w wielu sprawach.

Sądy są to zdania lub opinie o czymś. Często przybierają formę poglądu lub przekonania. Podczas zajęć edukacyjnych często zauważa się u dzieci przejawy wydawania sądów o innych osobach. W większości dzieci rzadko potrafią przyznać się do błędu, przeciwnie zwykle wydają sądy o innych. Często natomiast poddają pod ocenę wyniki własnej pracy i wyciągają wnioski

z przeszłości.

Intencje to motywy działania własnego . Występują w formie pragnień, zamiarów np.: wykonania czegoś. Takie wykonanie jakiegoś wytworu ma charakter twórczej sztuki dziecka. Dotyczy to również zabawy twórczej tj. malowanie, rysowanie, układanie. W wyniku takich czynności powstają wytwory, które można nazwać „sztuką dziecka”.

Aktywność twórcza dziecka nie zawsze doprowadza do powstania wytworów posiadających wartość artystyczną, ale taka właśnie często przyświeca im intencja.

Ekspresja twórcza dziecka to nie tylko wyrażanie przez nie uczuć i emocji indywidualnych, ale również komunikowanie się z innymi, zespołowe działanie, kształtowanie uczuć w kierunku innych osób. W ten sposób działalność dziecka przyczynia się do rozwoju jego motywów działania.

Rozwijanie powyższych kategorii u dziecka w procesie edukacyjnym przyczynia się do jego aktywności twórczej.